

زبان فارسی (۱) سال اول

درس اول (زبان شناسی)

- ۱- ما ..... را از سال های اول زندگی به تدریج شروع می کنیم.
- الف- شناخت زبان ب- استفاده از زبان ج- یادگیری زبان د- تحقیق درباره ی زبان
جواب = گزینه ی « ب »
- ۲- شناخت زبان آسان است ولی برای استفاده از آن به مهارت های زیادی نیاز داریم.
- الف- درست ب- نادرست
جواب = گزینه ی « ب »
- ۳- چرا زبان یکی از جنبه های راز آمیز وجود انسان است؟
جواب = چون پدیده ای است که ، پس از قرن ها بحث و بررسی، هنوز آن گونه که باید شناخته ایم .
- ۴- استفاده از زبان به چه دلیل برای ما آسان است؟ (چرا استفاده از زبان آسان است؟)
جواب = زیرا ما استفاده از زبان را از سال اول زندگی به تدریج شروع می کنیم و طرز استفاده از آن را به طور طبیعی فرامی گیریم.
- ۵- استفاده از زبان..... و شناخت زبان ..... است. جواب = آسان - دشوار
- ۶- علت دشواری شناخت زبان ..... و ..... آن است. جواب = پیچیدگی و گستردگی بیش از حد زبان
- ۷- دو دلیل برای دشوار بودن شناخت زبان بنویسید: جواب = پیچیدگی و گستردگی بیش از حد زبان
- ۸- دلیل پیچیدگی زبان چیست؟ جواب = زیرا زبان باید ذهن انسان را در خود بگنجاند.
- ۹- دلیل گستردگی زبان چیست؟ جواب = زیرا زبان باید همه ی جلوه های هستی را در خود بگنجاند.
- ۱۰- اگر انسان از زبان بی بهره بود ، چه اتفاقی می افتاد؟
جواب = نمی توانست فکر کند - نمی توانست علم به دست آورد - نمی توانست فکر و علم خود را به دیگران منتقل کند.
- ۱۱- چرا برای شناخت زبان سعی و کوشش نمی کنیم؟ (چرا شناخت زبان را امری بیهوده می انگاریم ؟)
جواب = زیرا ما می پنداریم چون استفاده از زبان را می دانیم، پس خود آن را هم می شناسیم.
- ۱۲- اهل یک زبان در چه صورت برای چیزی وجود خارجی قائلند؟
جواب = اگر در یک زبان ، برای چیزی « کلمه » ای به کار رود.
- ۱۳- کلماتی ذکر کنید که وجود خارجی ندارد اما چون در زبان ما به کار رفته اند برای آن ها بیرون از ذهن خود قائل به وجود خارجی شده ایم ؟
جواب = دیو - سیمرغ - هما - پری دریایی
- ۱۴- کلماتی ذکر کنید که وجود خارجی داشته اند اما برای ما از زمانی وجود پیدا کرده اند که نام آن ها وارد زبان فارسی شده است؟
جواب = کیوی - رایانه - تلویزیون
- ۱۵- چرا زبان باید آموخته و شناخته شود؟ جواب = زیرا گاه با پرسش هایی رو به رو می شویم که پاسخ دادن به آن ها در گرو شناخت زبان است یعنی، به شرطی می توانیم به آن ها جواب دهیم که به شناخت زبان مجهز باشیم.
- ۱۶- آیا شناخت زبان با توانایی استفاده از آن یکی است؟ توضیح دهید: جواب = خیر ، استفاده از زبان آسان ولی شناخت زبان به علت پیچیدگی و گستردگی بیش از حد آن دشوار است و به صرف وقت و فکر بیش تری نیاز دارد.
- ۱۷- ساده ترین تعریف زبان چیست؟ جواب = زبان یک نظام است و کار اصلی آن ایجاد ارتباط میان انسان هاست.
- ۱۸- کار اصلی زبان چیست؟ جواب = ایجاد ارتباط میان انسان ها
- ۱۹- منظور از « نظام » در تعریف زبان چیست؟ جواب = مجموعه ای به هم پیوسته که طبق قاعده از اجزای کوچک تری ساخته شده باشد.
- ۲۰- ارکان اصلی تعریف زبان را بیان کنید: جواب = نظام - ایجاد ارتباط - انسانی بودن
- ۲۱- مقصود از ارتباط زبانی ، عمدتاً چیست؟ جواب = انتقال پیام از یک فرد به افراد دیگر
- ۲۲- اجزای سازنده ی نظام زبان در درجه ی اول چیست ؟ جواب = نشانه
- ۲۳- نشانه چیست؟ جواب = نشانه هر لفظی است که معنایی دارد.
- ۲۴- اجزای سازنده ی نظام زبان در درجه ی اول ، ..... و آن هر ..... که ..... دارد.
جواب = نشانه - لفظی - معنایی
- ۲۵- انتقال پیام در ارتباط زبانی معمولاً در قالب ..... صورت می گیرد. جواب = جمله
- ۲۶- چرا جمله ی « عید شامبارک باد » یک نظام است؟
جواب = چون می تواند حداقل میان دو نفر از افراد انسانی رابطه برقرار کند و پیامی را از یکی به دیگری منتقل کند.
- ۲۷- جمله ی « عید شما مبارک باد » چند نشانه دارد؟ مشخص کنید:
جواب = پنج ؛ عید - نقش نمای اضافه - شما - مبارک - باد
- ۲۸- یکی از ارکان تعریف زبان « انسانی » بودن است، منظور چیست؟
جواب = منظور زبان منحصر به انسان است.

درس دوم (دستور زبان فارسی)

- ۱- در عبارات زیر نهاد و گزاره (خبر و صاحب خبر) را مشخص کنید:
الف- آن پسر توپ را به فرهاد می دهد. ب- ..... کودکان را به خانه رساندیم.

- نهاد جدا گزاره نهاد جدا حذف شده (ما) گزاره
ج- گنجشک ها با نوک باز بر شاخه ها چرت می زدند. د- در حیاط بچه ها بازی می کردند.
- نهاد جدا گزاره گزاره + نهاد جدا گزاره
۲- در عبارات زیر، جمله ها را با تکنیک نهاد و گزاره در زیر نمودار شاخه ای بنویسید و شناسه های فعل ها را مشخص کنید:
- در روز های ابری که آسمان تیره است، رنگ دریا نیز به کیودی یا خاکستری می زند.
گزاره + نهاد جدا گزاره (شناسه = Ø) نهاد جدا گزاره (شناسه = د -)
- آسمان که صاف می شود، دریا هم اغلب آبی یا سبز روشن است.
نهاد جدا گزاره (شناسه = - د) نهاد جدا گزاره (شناسه = Ø)
- امواج به آهستگی سینه بر ساحل می ساینند. در روزهای طوفانی گویی دریا از خشم کف بر لب می آورد.
نهاد جدا گزاره (شناسه = - ند) گزاره + نهاد جدا گزاره (شناسه = د)
- زنبور عسل حشره ای کوچک و مفید است. پیوسته در تکاپو و تلاش است.
نهاد جدا گزاره (شناسه = Ø) نهاد جدا حذف شده گزاره (شناسه = Ø)
- شیره ی بهترین گل ها را می مکد. عصاره ی آن ها را باهم می آمیزد.
نهاد جدا حذف شده گزاره (شناسه = - د) نهاد جدا حذف شده گزاره (شناسه = - د)
- علمای بزرگ دایم در لشکرگاه، رفت و آمد داشتند. - غزالی از بر خورد با آن ها بهره ها می یافت.
نهاد جدا گزاره (شناسه = - ند) نهاد جدا گزاره (شناسه = Ø)
- با بعضی از آن ها مناظره می نمود. شاید از بسیاری از آن ها استفاده می کرد.
نهاد جدا حذف شده گزاره (شناسه = Ø) نهاد جدا حذف شده گزاره (شناسه = Ø)
- این آشنایی با علمای مختلف، نام و آوازه ی او را بلند می کرد.
نهاد جدا گزاره (شناسه = Ø)
- خواجه نظام الملک وی را هر روز بیش تر در خور احترام و نواخت می یافت.
نهاد جدا گزاره (شناسه = Ø)
۳- نهاد جدا و نهاد پیوسته (شناسه) را در جملات زیر مشخص کنید:
الف- او به خانه آمد. ب- دانش آموزان به کتابخانه رفتند.
نهاد جدا (شناسه یا نهاد پیوسته = Ø) نهاد جدا (شناسه یا نهاد پیوسته = - ند)
ج- خرگوش های کوچک ناگهان از خواب جستند. د- شما به افتخارات باستانی خود می نازید.
نهاد جدا (شناسه یا نهاد پیوسته = - ند) نهاد جدا (شناسه یا نهاد پیوسته = ید)
۴- در جمله ی « آن پسر توپ را به فرهاد می دهد » نهاد کدام است؟ چرا؟
جواب = « آن پسر » نهاد جدا است، اگر « آن پسر » را جمع ببندیم، فعل هم جمع بسته می شود.
۵- در جمله ی زیر نهاد جدا کدام است؟ با دلیل توضیح دهید:
« بسیاری از تجربه های زندگی را کتاب به ما می آموزد.»
جواب = « کتاب » نهاد جدا است چون مفرد است و با فعل « می آموزد » مطابقت دارد اگر « کتاب » را جمع ببندیم، فعل نیز به صورت جمع به کار می رود.
۶- برای گزاره های زیر نهاد مناسب بیاورید:
الف- ..... نهاد پیوسته ی جمله است. ب- ..... و ..... از آثار معروف سعدی است.
(شناسه) (گلستان) (بوستان)
ج- ..... و ..... از شاعران بزرگ ایران هستند. د- ..... اثر جاودانه ی ابوالقاسم فردوسی است.
(سعدی) (مولوی) (شاهنامه)
ه- ..... بر ضد ضحاک ستمگر قیام کرد. و- ..... معمولاً در شمار با شناسه مطابقت دارد.
(کاوه ی آهنگر) (نهاد جدا)
۷- هسته ی گزاره ..... است و نشانه ی آن ..... و نشانه ی نهاد ..... است.
(فعل) (شناسه) (مطابقت آن با شناسه)
۸- جانشین سازی کنید:
جمله
الف- من و دوستم	نهاد	گزاره
ب- آمدند	علی	رفت
جواب الف =	من و دوستم	رفتیم
جواب ب =	آن ها	آمدند
- ۹- کدام جمله مناسب تر است؟ چرا؟
الف- خانم احمدی مدیر مدرسه ی اندیشه است. ب- خانم احمدی مدیره ی مدرسه ی اندیشه است.

جواب = گزینه الف زیرا در زبان فارسی به کسی که جایی را اداره می کند، - چه زن باشد چه مرد - « مدیر » گفته می شود.

۱۰- جمله ی زیر چه ایرادی دارد توضیح دهید و صحیح آن را بنویسید:

« پروین اعتصامی شاعره ی برجسته ی ایران است . »

جواب = شاعره نادرست است زیرا در زبان فارسی ، برخلاف زبان عربی ، به کسی که شعر بگوید- چه زن باشد چه مرد- « شاعر » گفته می شود

درس سوم (نگارش فارسی)

۱- در تبدیل گفتار به نوشتار به چه نکاتی باید توجه کرد؟ (۴ مورد)

الف- کلمات را شکسته به کار نبریم. ب- مطالب زاید را حذف کنیم. ج- از تکرار بپرهیزیم. د- اصل رسایی جمله را رعایت کنیم.

۲- در توصیف کلی اشیا باید به چه مواردی توجه کنیم؟

جواب = اندازه ، رنگ ، بو ، لطافت وزیری ، دوری و نزدیکی

۳- در توصیف یک صحنه یا منظره به چه مواردی باید توجه کنیم؟

جواب = وصف کلی اشیا ، طرز قرار گرفتن آن ها ، دوری و نزدیکی آن ها و رابطه ی آن ها با هم

۴- برای توصیف ظاهر یک فرد به چه مواردی باید توجه کنیم؟

جواب = به ویژگی های ظاهری مثل اعضای چهره ، قد ، چاقی و لاغری

۵- برای توصیف حالات روحی و عاطفی فرد به چه مواردی توجه می کنیم؟ جواب = به رفتار او با دیگران

۶- در توصیف چه حالتی به رفتار فرد با دیگران توجه می شود؟ جواب = حالات روحی و عاطفی فرد

۷- راه های تقویت مهارت در نویسندگی را نام ببرید؟

جواب = تبدیل گفتار به نوشتار - توصیف - یادداشت کردن خاطرات روزانه - نوشتن شرح حال - استفاده از شیوه ی جان بخشی به اشیا (تشخیص) - بازسازی

وقایع و رویدادها - نامه نگاری - خلاصه نویسی - گزارش نویسی - تهیه ی روزنامه ی دیواری

۸- چه هنگام از شیوه ی جان بخشی به اشیا (تشخیص) استفاده می شود؟

جواب = برای خیال انگیز کردن نوشته

۹- گاهی برای خیال انگیز کردن نوشته از شیوه ی ..... استفاده می شود.

جواب = جان بخشیدن به اشیا (تشخیص)

۱۰- یکی از آسان ترین و ارزان ترین راه های ارتباط ..... است.

جواب = نامه نگاری

۱۱- برای خیال انگیز کردن نوشته از چه شیوه ای استفاده می شود؟ (مؤثرترین شیوه برای خیال انگیز کردن نوشته کدام است؟) جواب = جان بخشیدن به اشیا (

تشخیص)

۱۲- نامه ها بر حسب نوع نگارش و گیرنده ی آن ها به چند دسته تقسیم می شوند؟ نام ببرید:

جواب = دو دسته الف - دوستانه و خصوصی ب - رسمی و اداری

۱۳- املا ی کدام یک درست است؟ چرا؟ الف - رأی ب - رای

جواب = گزینه ی الف زیرا همزه (ا) یکی از حرف های الفبای زبان فارسی است این حرف مانند سایر حروف در خط فارسی حرکت گذاری نمی شود.

۱۴- کاربرد کسره ی همراه (ء) در کدام ترکیب درست است؟ الف - جزء اول ب - رأی مردم

جواب = گزینه ی الف

۱۵- علت عدم حرکت گذاری حرف همزه در کلماتی مانند « جزء » و « رأی » چیست؟

جواب = اولاً، همزه یکی از حرف های الفبای زبان فارسی است و در خط فارسی هیچ حرفی حرکت گذاری نمی شود

ثانیاً، حرکت کسره در کلمات بالا زاید است و با کسره به صورت دیگری خوانده می شود.

۱۶- دلیل حرکت گذاری حرف همزه در ترکیب « منشأ حیات » چیست؟

جواب = در ترکیب بالا کسره نشانه ی نقش نمای اضافه است و حرکت گذاری نیست.

۱۷- با رسم نمودار شاخه ای بخش های اصلی جملات زیر را مشخص کنید:

الف- هیزم شکن به جنگل می رود. ب- زبان یکی از جنبه های راز آمیز وجود انسان است.

نهاد جدا گزاره (شناسه = د) نهاد جدا گزاره (شناسه = Ø)

۱۸- عبارت زیر را از زبان گفتاری به زبان نوشتاری بنویسید: (خود آزمایی درس)

« یکی بود یکی نبود غیر خدا هیچی نبود. به پیر مرد خار کنی بود که هر روز می رف بیابون و خار جمع می کرد.»

= یکی بود یکی نبود غیر از خدا هیچ کس نبود ، پیر مرد خار کنی بود که هر روز به بیابان می رفت و خار جمع می کرد.

« به روز وختی داش خار را رو جمع می کرد ، یهو چشمش افتاد به یه گوزه ی پر اشرفی. اونو ور داشت ورف به خونه شون »

= یک روز وقتی سرگرم جمع آوری خارها بود ، ناگهان چشمش به گوزه ای پر از اشرفی افتاد. گوزه را برداشت و به خانه اش رفت.

« شب که شد به زنش گفت: این گوزه بایس مال حاکم باشه که توی بیابون قایمش کرده : پس بهتره اونو ببرم بدم به حاکم. حاکم حتما پاداش خوبی بهم می ده. »

= هنگام شب به زنش گفت: این گوزه یقیناً مال حاکم است که در بیابان پنهانش کرده بود.. پس بهتر است آن را به حاکم برگردانم. او بی گمان پاداش خوبی به من می

دهد.

« زن که دید شوهرش چه قدر ساده دله ، نصف شب اشرفی ها رو برداشت وجاشون کلوخ ریخت. »

= زن که ساده لوحی شوهر خود را دید، نیمه شب اشرفی ها را برداشت و به جایشان کلوخ ریخت.

« فردا صبح زود خارکن به جای این که به صحرا بره رف به قصر حاکم، به قصر که رسید متوجه شد اشرفیا نیس. اماراه برگشت نداشت. »

= صبح روز بعد ، خارکن به جای رفتن به صحرا به قصر حاکم رفت. همین که به قصر رسید ، متوجه شد که اشرفی ها نیست ولی راه برگشتی نداشت.

« باترس و لرزیش حاکم رفت وگفت : من به خارکن پیرم و به گاو دارم وشیرش رو با این کلوخ ها وزن می کنم و به مردم می فروشم. برا این که مطمئن باشم کم

فروشی نمی کنم، می خواستم کلوخ هام رو با وزنه ی دربار آزمایش کنم واز درستی وزن اونا خیالم راحت بشه. »

با ترس ولرز پیش حاکم رفت وگفت من خارکن پیرس هستم یک گاو دارم که شیرش را با این کلوخ ها وزن می کنم و به مردم می فروشم. برای آن که مطمئن شوم کم

فروشی نمی کنم ، می خواستم این کلوخ ها را با وزنه ی دربار آزمایش کنم تا از درستی وزن آن ها خیالم آسوده شود.

« حاکم که دید پیر مرد چه قدر درست کاره ، اونو تشویقش کرد و به مشت اشرفی بهش داد . پیر مرو خوش حال و شنگول به خونه رسید.»

= حاکم که دید پیر مرد چه قر درستکار است ، یک مشت اشرفی به او داد. پیر مرد خوشحال وشادمان به خانه بازگشت.

درس چهارم (دستور زبان فارسی)

۱- گزاره ی هر یک از جمله های زیر از چند جزء تشکیل شده است؟ نام اجزای آن را بنویسید:

الف- قدروقت را بدانیم . ب- مدیر آموزشگاه مارا شناخت.

(نهادجدا حذف) گزاره ۲ جزئی مفعول فعل گذرابه مفعول نهادجدا گزاره ۲ جزئی مفعول فعل گذرابه مفعول

ج- تجربه های بسیاری از سفر برگزیدیم.

(نهادجدا حذف شده) گزاره ۳ جزئی مفعول متمم فعل گذرا به مفعول و متمم

د- متصدی موزه جوانی بود سی ساله.

نهادجدا گزاره ۲ جزئی مسند فعل گذرا به مسند مسند

ه- زندگی چیست؟ (= چه است؟)

نهادجدا گزاره ۲ جزئی مسند فعل گذرابه مسند

و- کودکان داوطلب فروش نثریه ی « نسیم شمال » می شدند.

نهادجدا گزاره ۲ جزئی مسند فعل گذرابه مسند

ز- مرغان دریایی پریده بودند. ح- زبان فارسی را اسلام به هند برد.

نهادجدا گزاره یک جزئی فعل ناگذر مفعول نهادجدا متمم فعل گذرا به مفعول و متمم

۲- گذرا یا ناگذر بودن افعال جمله های زیر را مشخص کنید و در صورت گذرا بودن نوع آن را بنویسید:

الف- او به گذشته ی خود می نازد. ب- احمد به مدرسه رفت. ج- شهر تهران بسیار وسیع است.

گذرابه متمم(به) ناگذر گذرابه مسند

د- او نامه را برای دوستش فرستاد. ه- فردوسی شاهنامه را سرود. و- سهراب نام ونشان پدرش را از مادرش پرسید.

گذرابه مفعول و متمم گذرابه مفعول گذرابه متمم

۳- با رسم نمودار، اجزای اصلی هر یک از جمله های زیر را مشخص کنید:

- علی به دیروز می اندیشد. - مریم کتاب را از دوستش گرفت.

نهادجدا متمم فعلی فعل گذرابه متمم نهادجدا مفعول متمم فعل گذرابه مفعول و متمم

- صورت لاغر نیک شاد شده بود. - فضای زندگی ما سرشار از مهر گشت.

نهادجدا مسند فعل گذرابه مسند نهادجدا مسند فعل گذرابه مسند

- نسیم وزید. - او نشسته بود.

نهادجدا فعل ناگذر نهادجدا فعل ناگذر

- چهره ی او به گل می ماند. - علی موافقت مرا می خواست.

نهادجدا متمم فعلی فعل گذرابه متمم نهادجدا مفعول فعل گذرابه مفعول

- بچه ها از ریا پرهیزید. - ما کارها را انجام می دهیم.

نهاد جدا متمم فعلی فعل گذرابه متمم نهادجدا مفعول فعل گذرا به مفعول

- آن ها هدیه ای را به مادرشان دادند. - احمد سطل را از او گرفت.

نهادجدا مفعول متمم فعل گذرابه مفعول و متمم نهادجدا مفعول متمم فعل گذرابه مفعول و متمم

- بچه ها همدیگر را می بینند. - مادر لباس را می دوخت.

نهادجدا مفعول فعل گذرابه مفعول نهادجدا مفعول فعل گذرابه مفعول

- خورشید درخشان را می بینم. - مادر کودک را خواباند.

نهادجدا مفعول فعل گذرابه مفعول نهادجدا مفعول فعل گذرابه مفعول

- وقتی برف ها آب شدند. - دانه ها پوسته ترکانیدند.

نهادجدا مسند فعل گذرابه مسند نهادجدا مفعول فعل گذرابه مفعول

– دانه ها به آرامی سر از خاک بیرون کشیدند.

نهادجدا مفعول متمم فعل گذرابه مفعول و متمم

۴– در مورد شباهت ها تفاوت های دو جمله ی زیر بنویسید:

الف– زمستان آمد. ب– امسال زمستان دیرتر از پارسال آمد.

جواب= هر دو جمله ی بالا دو جزئی است با این تفاوت که جمله ی «ب» علاوه بر اجزای اصلی (نهادجدا و فعل) گروه های دیگری هم دارد که مفهوم جمله را روشن تر و کامل تر می کنند.

۵– دو جمله ی زیر را با هم مقایسه کنید: الف– پایش گرفته بود. ب– غم، دلش را گرفته بود.

جواب– جمله ی «الف» دو جزئی است؛ حال آن که در جمله ی «ب» فعل «گرفته بود» به معنای «پر کرده بود / فرا گرفته بود» یک جمله سه جزئی بامفعول است.

پایش گرفته بود. غم، دلش را گرفته بود.

نهادجدا فعل ناگذر نهادجدا مفعول فعل گذرابه مفعول

درس پنجم (نگارش فارسی)

۱– ویرایش یا ویراستاری را تعریف کنید:

جواب= بازبینی و اصلاح نوشته از نظر گوناگون مانند رعایت علائم نگارشی و دستوری و محتوا و درون مایه و نظم اثر و ویرایش یا ویراستاری می گویند.

۲– نوشته ی زیر را ویرایش کنید: «مجتبی مینوی بسال ۱۲۸۲ هـ ق در تهران متولد شد، خاندان او از علماء تراز اول تهران بودند و گذشته کان او در این شهر مقام روحانی برجسته ای داشتند. او در شهر سامره تحصیل ابتدائی را شروع و پس از بازگشت به تهران در دار لفنون و دارالمعلمین مرکزی به تحصیل ادامه داد.»

۳– بازبینی نوشته از نظر علائم نگارشی و دستوری و غیره را ..... یا ..... می گویند و کسی که این کار را انجام می دهد..... می نامند.

جواب= ویرایش – ویراستاری – ویراستار

۴– چرا باید هر نوشته ای ویراستاری یا ویرایش شود؟ (فعالیت کتاب)

جواب= زیرا نوشته هر چند علمی و دقیق باشد، اگر زبانی ساده، شکلی آراسته و بیانی متناسب نداشته باشد، بی تأثیر، دل گزا و خسته کننده خواهد بود.

۵– انواع ویرایش را فقط نام ببرید:

جواب= ویرایش فنی – ویرایش تخصصی – ویرایش زبانی و ساختاری

۶– آراستگی ظاهری (علائم نگارشی) و نظم و ترتیب بخشیدن به اثر، مربوط به کدام نوع ویرایش است؟

جواب= ویرایش فنی

۷– مهم ترین کاری که در ویرایش «فنی» انجام می گیرد، چیست؟ جواب= رعایت نشانه های نگارشی

۸– «رعایت علائم نگارشی» مربوط به کدام نوع ویرایش است؟ جواب= ویرایش فنی

۹– کدام نوع ویرایش به اصلاح موارد دستوری، نگارشی و املائی می پردازد؟

جواب= ویرایش زبانی و ساختاری

۱۰– در ویرایش زبانی و ساختاری به اصلاح چه مواردی پرداخته می شود؟

جواب= اصلاح موارد دستوری، نگارشی و املائی

۱۱– بند (پاراگراف) چیست؟

جواب= هر بند تشکیل شده از چند جمله که یک مطلب خاص را بیان می کند.

۱۲– مهم ترین ویژگی ظاهری هر «بند» چیست؟

جواب= نخستین سطر هر بند به اندازه ی یک سانتی متر بیش تر از بقیه ی سطر ها از حاشیه فاصله دارد.

۱۳– جمله ی «پدر علی از راه رسید» رابه چهار شکل نشانه گذاری کنید که هر کدام معنی جداگانه ای داشته باشد:

جواب= پدر، علی از راه رسید؟ – پدر، علی از راه رسید. – پدر علی از راه رسید. – پدر علی از راه رسید؟

۱۴– در عبارت زیر علائم نگارشی رابه شکل به کار ببرید که هر کدام معنی مستقلی بدهند:

«بخشایش لازم نیست اعدامش کنید»

جواب= بخشایش؛ لازم نیست اعدامش کنید. – بخشایش لازم نیست؛ اعدامش کنید.

۱۵– برای کاربرد قلاب [ ]، پیکان و ممیز / یک مثال بنویسید:

۱۶– در هر یک از عبارات های زیر نشانه ی (علائم نگارشی) مناسب را به کار ببرید:

– هنگامی که بخوانند از مزایای صرفه جویی و پس انداز سخن گویند، معمولاً ضرب المثل «اندک اندک خیلی شود و قطره قطره سیلی» رابه کار می برند.

– «گاندی» در حالی به وطن بازگشت (۱۹۱۷) که شهرت خاص و عام یافته بود.

– برای درست نوشتن، باید واژگان مناسب (اسم، فعل، قید و صفت) را خوب بشناسیم.

– عوامل همه تربیت عبارت اند از: خانواده، مدرسه، معلم، اجتماع، کتاب و...

– دکتر «محمد معین» به سه زبان زنده ی دنیا (عربی، فرانسه و انگلیسی) آشنایی داشت. به چهار زبان باستانی (پهلوی، فارسی باستان، اوستا و سنسکریت)

نیز مسلط بود و در دستور زبان و نیز لغت فارسی نظیر نداشت. از این جا در می یابیم که او، چه پایگاه بلند علمی و ادبی داشته است.

– چند دکان کوچک نانوائی، قصابی، عطاری، دوقهوه خانه و یک سلمانی... مجموعه ی شهر را تشکیل می داد.

- این سینا متولد سال ۴۲۸ ه. ش. است. - خدایا، مرا عفو کن.
- سهراب سپهری، شاعر معاصر، به نقاشی علاقه ی فراوان داشت.
- فردوسی، مولوی، سعدی و حافظ از بزرگان شعر فارسی هستند.
- صاحب نظران آموزشی می گویند: شرط درست نوشتن، درست فهمیدن است.
- آثار جلال آل احمد عبارت انداز: خسی درمیقات، مدیر مدرسه، سه تارو...
- نغز: دلکش - عجب روزگاری است! - هان! ای دل عبرت بین
- پیامبر (ص) فرمودند: « طلب دانش بر هر مسلمانی واجب است. »
- هنگام نگارش باید خوب دید؛ یعنی، دقت داشت و هوشیار بود.
- قطار تهران - مشهد حرکت کرد. - حضرت علی - علیه السلام - فرمود...
- سقف هر... ی ریخت. - آها... ی حسین، کجایی؟
- حسین [بانیسختن] فکرمی کنید این کار به صلاح شما باشد؟
- زندگی نامه (بیوگرافی) و حسب حال (اتوبیوگرافی) دو حوزه ی مهم نگارشی هستند.
- خواهشمنداست در تاریخ ۲۴ / ۱ / ۹۱ در محل مدرسه حضور به هم رسانید.
- «از یافتادن» از چندبخشی تشکیل شده است (از حرف اضافه) + (با اسم) + افتادن (مصدر)
- این سینا (۳۷۰ - ۴۲۸ ه.) از نوابغ شرق و جامع علوم گوناگون بود.
- درس ششم (زبان شناسی)

۱- شگفتی زبان انسان در چیست؟

جواب= زبان هر چند نظام یگانه ای است، شکل های بسیار متنوعی به خود می گیرد. (گوناگونی در عین یگانگی)

۲- اگر از تهران به طرف قم، کاشان، یزد، کرمان یا بندرعباس حرکت کنیم می بینیم که هر یک از شهرها به شکل خاصی سخن می گویند ولی همه ی آن ها خود را اهل یک زبان یعنی، زبان فارسی می دانند، این، نشان دهنده ی کدام شگفتی زبان انسان است؟

جواب= زبان انسان هر چند نظام یگانه ای است شکل های متنوع به خود می گیرد (گوناگونی در عین یگانگی)

۳- در «زبان ریاضیات» واژه ی «زبان» چه معنایی دارد؟ جواب= معنای استعاری و مجازی

۴- در کدام یک از گزینه های زیر زبان به معنای «واقعی» کلمه به کار رفته است؟

الف- زبان رنگ ها ب- زبان پرندگان ج- زبان فارسی د- زبان ریاضیات

جواب= گزینه ی «ج» زبان فارسی

۵- دوساختی بودن زبان چه فایده ای دارد؟

جواب- موجب می شود انسان به امکانات پیچیده و گسترده ای دست پیدا کند، به طوری که با تعداد بسیار محدودی از واج ها (صداها) نشانه های (واژه های) بسیار زیادی بسازد و با این نشانه ها بی نهایت پیام و جمله تولید کند.

۶- سه ویژگی ذاتی زبان انسان را فقط نام ببرید: جواب= دوساختی بودن - زایایی - نابه جایی

۷- مهم ترین ویژگی زبان انسان ..... آن است. جواب= دوساختی بودن زبان انسان

۸- منظور از «دوساختی» بودن زبان انسان چیست؟

جواب= در زبان انسان یک بار صداها بی معنی با هم ترکیب می شوند و ساخت های معنی دار (نشانه) می سازند؛ بار دیگر نشانه های معنی دار با هم ترکیب می شوند و پیام کاملی به نام جمله می سازند.

۹- ساخت معنی داری که محصول پیوستن صداها بی معنی هستند، چه نامیده می شوند؟ جواب= نشانه

۱۰- به کمک کدام ویژگی زبان، نشانه های معنی دار با هم ترکیب می شوند و در نهایت پیام کاملی به نام جمله می سازند؟ جواب= ویژگی دو ساختی زبان انسان

۱۱- نشانه های معنی دار وقتی با هم ترکیب می شوند، چه چیزهایی را می سازند؟ جواب= جمله

۱۲- نمونه ی زیر بیانگر کدام ویژگی زبان انسان است؟

د + و + س + ت دوست دوستم + را + دیدم دوستم را دیدم جواب= دوساختی بودن زبان انسان

۱۳- یک مثال برای دو ساختی بودن زبان انسان بنویسید:

جواب= آ + ر + د آرد آرد + را + بیخت آرد را بیخت

صداها بی معنی نشانه نشانه های معنی دار جمله

۱۴- ویژگی «زایایی» زبان انسان چه کمکی به ما می کند؟

جواب= به سبب ویژگی زایایی می توانیم به کمک نظام محدود زبان، جملات نامحدود بسازیم حتی جملاتی که از پیش نبوده اند.

۱۵- جمله ی «نسیم با وزش باد بهاری صورت گل ها را نوازش می دهد.» مربوط به کدام ویژگی زبان انسان است؟

جواب= زایایی زبان انسان

۱۶- به کمک کدام ویژگی زبان می توان جملات نامحدود ساخت؟ جواب= زایایی زبان انسان

۱۷- ساختن جملاتی که از پیش وجود نداشته اند، مربوط به کدام ویژگی زبان انسان است؟ جواب= نابه جایی زبان انسان

۱۸- ویژگی «نابه جایی» زبان انسان چه کمکی به ما می کند؟

جواب = به کمک ویژگی نابه جایی می توانیم درباره ی چیز هایی حرف بزنیم که اکنون حاضر نیستند (گذشته و آینده)
یا حتی اصلاً وجود ندارند.

۱۹- هرگاه انسان درباره ی چیزهایی که اکنون حاضر نیستند ، سخن بگوید، از کدام ویژگی زبان بهره برده است؟

جواب = نابه جایی

۲۰- جمله ی « او می خواهد وقتی بچه هایش بزرگ تر شدند برای هر کدام از آن ها خانه ی مستقلی تهیه کند.» مربوط به کدام ویژگی زبان انسان است؟ جواب =
نابه جایی

۲۱- برای هر یک از ویژگی زبان ، زایایی و نابه جایی مثال بزنید:

۲۲- شکل های گوناگون هر زبان را فقط نام ببرید: جواب = گونه - لهجه - گویش

۲۳- « گونه » به کدام شکل زبان گفته می شود؟

جواب = به شکل هایی از یک زبان که هر کدام درجا و موقعیت معینی به کار می روند.

۲۴- چه وقت تفاوت گونه های مختلف زبان را متوجه می شویم؟

جواب = اگر جای گونه های زبان را به عمد عوض کنیم، به تفاوت گونه ها پی می بریم.

۲۵- « لهجه » به کدام یک از شکل های زبان گفته می شود؟

جواب به شکل هایی از یک زبان که فقط در تلفظ با هم فرق دارند.

۲۶- شکل هایی از یک زبان که فقط در تلفظ با هم فرق دارند، چه نام دارد؟ جواب = لهجه

۲۷- هنگامی که یک اصفهانی یا آذری به زبان فارسی صحبت می کند، صحبت آن ها مربوط به کدام شکل زبان می شود؟ جواب = لهجه

۲۸- « گویش » به چه شکلی از زبان اطلاق می شود؟

جواب = به شکل هایی از یک زبان که علاوه بر تلفظ ، در انتخاب کلمات و قواعد دستوری هم فرق داشته باشند.

۲۹- تفاوت لهجه با گویش در چیست؟

جواب = در گویش انتخاب کلمات ، تلفظ و قواعد دستوری ، با زبان فارسی رسمی و معیار تفاوت آشکار دارد. مثلاً ، کیلانی ها ضرب المثل « توی دلم هست ولی توی دستم نیست. » را این طور می گویند: « می د له دره ، ولی می دسته دنیه »

اما تفاوتی که لهجه با زبان فارسی معیار دارد در تلفظ است ، برای مثال یک تهرانی جمله ی « آن ها را دوست دارم » را با لهجه به این صورت می گویند: « اونا رو دوس ندارم » و همدانی آن را به این صورت می گویند: « اونا ر دوس ن دارم. »

۳۰- به شکل هایی از زبان که در انتخاب کلمات و قواعد دستوری با هم فرق داشته باشند..... گویند.

جواب = گویش

۳۱- گویش فارسی در زمان صفویان جزء کدام یک از گویش ها محسوب می شود؟ جواب = گویش تاریخی

۳۲- هر یک از موارد زیر، مربوط به کدام نوع گویش است؟

الف- گویش مردم شیراز جغرافیایی

ب- گویش واعظان و بازاریان اجتماعی

ج- گویش فارسی بعد از مشروطه تاریخی

د- گویش گفتاری و نوشتاری امروزه معیار

۳۳- گویشی که به طبقه ی خاصی متعلق است مثل بازاریان و واعظان چه نام دارد؟ جواب = اجتماعی

۳۴- این که هر زبان یکنانه ، شکل های گوناگون به خود می گیرد ، نشانه ی کدام ویژگی زبان انسان است؟

جواب = تغییر و تحول زبان

۳۵- تغییر و تحول زبان انسانی ناشی از چه مسائلی است؟

جواب = قرار گرفتن زبان در موقعیت ها، مکان ها و زمان های مختلف

- استفاده های مختلف طبقات و گروه های اجتماعی یا اشخاص منفرد

درس هفتم (املا ی فارسی)

۱- « تقریر » به چه معناست و « املا ی تقریری » چگونه املا یی است؟

جواب = تقریر به معنی بیان کردن - املا ی تقریری آن است که معلم متن املا را به تدریج قرائت کند و دانش آموزان آن را بنویسند.

۲- چرا معلم در املا ی تقریری هر جمله را بیش از دو بار تکرار نمی کند؟

جواب = تا بیشتر دقت کند - از حافظه کمک بگیرد - در یادداشت کردن سرعت عمل داشته باشد.

۳- به کمک املا ی تقریری چه مهارت هایی را کسب می کنیم؟

جواب = کسب مهارت گوش کردن - آشنایی با تلفظ درست کلمات و جملات - تقویت دقت و حافظه

- درک بهتر شنیده ها - تبدیل گفتار به نوشتار - نوشتن شنیده ها به درستی و زیبایی و خوانا

۴- از میان ترکیبات زیر، ترکیب های غلط را اصلاح کنید:

« تحکیم و استواری - غالب شعر - راز و رمز حیات - مروارید و لؤلؤ - متعلم و دردمند - آماده و مجهز - دشمن قاصب - بغض و کینه - زیاده روی و اغراق - منابع و معاهد - نوشته های منثور »

جواب= قالب شعر - متألم و دردمند - دشمن غاصب - منابع و مآخذ

۵- کاربرد کدام واژه از جهت نگارش غلط است؟

الف- گزارشات ب- تحقیقات ج- اطلاعات د- تعلیمات

جواب= گزینه ی الف - زیرا کلمه ی « گزارش » فارسی است و کلمات فارسی باعلامت جمع عربی جمع بسته نمی شود.

۶- جمله ی زیر را اصلاح کنید :

« از فرمایشات جناب عالی در طول سال بهره بردیم. »

جواب = از فرمایش جناب عالی در طول سال بهره بردیم.

۷- به کاربردن نشانه ی جمع « ات » با کدام یک از کلمات « تحقیق » و « آزمایش » درست نیست؟

جواب= آزمایش - زیرا « آزمایش » فارسی است و کلمات فارسی با علامت جمع عربی نمی آید.

۸- از دو جمله ی زیر کدام یک صحیح است؟

الف- از فرمایشات جناب عالی بهره بردیم. ب- از فرمایش جناب عالی بهره بردیم.

جواب = گزینه ی ب

۹- کلمه ی « سفارش » را جمع ببندید و جمله ای بسازید:

جواب = سفارش ها- او قبل از مسافرت سفارش های لازم را کرد.

۱۰- آیا به کاربردن نشانه ی جمع « ات » با کلمه ی مشخص شده درست است؟ چرا؟

« نوع بیماری پس از تحقیقات و آزمایش های متعدد شناخته شد. »

جواب= بله - زیرا کلمه ی « تحقیق » عربی است و « ات » نشانه ی جمع عربی با کلمات عربی همراه می شود.

درس هشتم (دستور زبان فارسی)

۱- بن ماضی و بن مضارع فعل های زیر را بنویسید:

بن ماضی	بن مضارع	بن ماضی	بن مضارع
داد	ده	خواست	خواه
نمی دهد:	/	بخوایم:	/ .....
بود	باشی	پیوندد	پیونددن
نیاشد:	/	پیوندد:	/ .....
گرد آورد	گرد آور	شد	شو
گرد آورد:	/	می شود:	/ .....
نوشت	نویس	خواند	خوان
نوشته شده است:	/	می خوانند:	/ .....
باز گفت	باز گو	نقل کرد	نقل کن
باز می گویند:	/	نقل می کنند:	/ .....

۲- در هشت زمان از مصدرهای زیر در ساخت های خواسته شده بنویسید:

اول شخص مفرد	مصدر	ماضی ساده	ماضی استمراری	ماضی بعید	ماضی التزامی	ماضی نقلی	مضارع اخباری	مضارع التزامی	آینده
شناختن	شناختم	می شناختم	شناخته بودم	شناخته باشم	شناخته ام	می شناسم	بشناسم	خواهم شناخت	
دیدن	دیدم	می دیدم	دیده بودم	دیده باشم	دیده ام	می بینم	بینم	خواهم دید	

دوم شخص جمع	مصدر	ماضی ساده	ماضی استمراری	ماضی بعید	ماضی التزامی	ماضی نقلی	مضارع اخباری	مضارع التزامی	آینده
پذیرفتن	پذیرفتید	می پذیرفتید	پذیرفته بودید	پذیرفته باشید	پذیرفته اید	می پذیرید	پذیرید	خواهید پذیرفت	

شناختن	شناختید	می شناختید	شناخته بودید	شناخته باشید	شناخته اید	می شناسید	بشناسید	خواهید شناخت
رفتن	رفتید	می رفتید	رفته بودید	رفته باشید	رفته اید	می روید	بروید	خواهید رفت
شنیدن	شنیدید	می شنیدید	شنیده بودید	شنیده باشید	شنیده اید	می شنوید	بشنوید	خواهید شنید

۳- از فعل های داده شده ، موارد خواسته شده را در جدول بنویسید:

فعل	مصدر	بن ماضی	بن مضارع	صفت مفعولی
آورده است	آوردن	آورد	آورد	آورده
نشسته است	نشستن	نشست	نشین	نشسته
می نگریست	نگریستن	نگریست	نگر	نگریسته
نمی پذیرد	پذیرفتن	پذیرفت	پذیر	پذیرفته
می دود	دویدن	دوید	دو	دویده
نوشته بودند	نوشتن	نوشت	نویس	نوشته

۴- فعل های زیر را با حفظ شخص ، به ماضی ساده ، ماضی نقلی و ماضی بعید برگردانید:

فعل	ماضی ساده	ماضی نقلی	ماضی بعید
می نویسد	نوشت	نوشته است	نوشته بود
می رود	رفت	رفته است	رفته بود
بروند	رفتند	رفته اند	رفته بودند
خواهیم آمد	آمدیم	آمده ایم	آمده بودیم
می آیند	آمدند	آمده اند	آمده بودند
خواهند شنید	شنیدند	شنیده اند	شنیده بودند

۶- فعل های متن زیر را استخراج ، نوع آن ها را از جهت شخص ، شمار و زمان تعیین کنید:

« آزاده ای که آزادی نداشته باشد، البته در رنج خواهد بود. اونمی تواند چنان که می خواهد عمل کند.»

جواب= نداشته باشد : ماضی التزامی سوم شخص مفرد - خواهد بود : آینده سوم شخص مفرد

نمی تواند : مضارع اخباری سوم شخص مفرد - می خواهد: مضارع اخباری سوم شخص مفرد

کند : مضارع التزامی سوم شخص مفرد

۷- زمان و نوع فعل « ساخته بود » کدام است؟

الف- ماضی نقلی ب- ماضی استمراری ج- ماضی بعید د- آینده

۸- دوم شخص مضارع اخباری مصدرهای « دیدن » و « شناختن » را بنویسید:

جواب= می بینید - می شناسید

۹- هریک از موارد ستون سمت راست متناسب با کدام یک از ستون سمت چپ است ؟

الف- خوانده بودم ۱- ماضی ساده

ب- می خوانم ۲- مضارع التزامی

ج- خواهم خواند ۳- ماضی بعید

د- بخوانم ۴- مضارع اخباری

ه- خواندم ۵- آینده

۱۰- عبارت « احمد کتاب دارد، کتاب را خواندم. » را به صورت مختصر در یک جمله بنویسید:

جواب = کتاب احمد را خواندم.

۱۱- باتوجه به عبارت رو به رو: « آفتاب غروب در میان ابرهای سرخ می درخشید.»

الف- فعل جمله رابه صورت مضارع التزامی در آورید: (باحفظ شخص فعل) جواب= بدرخشید

ب- بن مضارع این فعل چیست؟ = درخش

۱۲- باتوجه به متن زیر : « زمین می لرزد، التهابی مبهم گستره ی دشت را پوشانده است، آب ایستاده است.»

الف- زمان فعل های مشخص شده را بنویسید: جواب = الف- می لرزد : مضارع اخباری پوشانده است : ماضی نقلی

ب- فعل « ایستاده است » گذرا است یا ناگذر؟ ب- ناگذر

ج- فعل « می لرزد » را گذرا کنید:

ج- می لرزاند

۱۳- زمان افعال زیر را بنویسید:

الف- می رویم ب- برده بودم ج- خریدم باشم د- می نویسم

ه- نوشته بودم و- بروم ز- دیده باشند

جواب= الف- مضارع اخباری، اول شخص جمع ب- ماضی بعید، اول شخص مفرد ج- ماضی التزامی، اول شخص مفرد

د- مضارع اخباری، اول شخص مفرد ه- ماضی بعید، اول شخص مفرد و- مضارع التزامی، اول شخص مفرد

ز- ماضی التزامی، سوم شخص جمع

۱۴- از مصدر « دیدن » ماضی بعید و مضارع اخباری سوم شخص مفرد بسازید:

جواب= ماضی بعید: دیده باشد - مضارع اخباری: می بیند

درس نهم (نگارش فارسی)

۱- چرا نوشته ی زیر از نظریان علمی است؟

« گونه، به شکل هایی از زبان گفته می شود که هر کدام در جا و موقعیت معینی به کار می روند.»

جواب = چون هر لفظی به معنای روشن و حقیقی خود به کار رفته است.

۲- با توجه به نوشته ی زیر:

« اسطوره » در لغت به معنی افسانه و قصه است و در اصطلاح به قصه ای اطلاق می شود که ظاهراً منشأ تاریخی نامعلومی دارد.»

الف- به این نوع نگارش اصطلاحاً چه می گویند؟ جواب= علمی

ب- مهم ترین ویژگی های این نوع نوشته ها چیست؟ جواب = صریح ، دقیق و گویا بودن

۳- به نوشته ی زیر اصطلاحاً نگارش..... می گوئیم، چون.....

« غروب، غم رنگ و خونین و خورشید در زیر لگ غبار، اشک خونین می بارد.»

جواب = ادبی ، چون پیام این عبارت به طور غیر مستقیم و غیر صریح بیان شده است یا نویسنده از آرایه های ادبی برای توصیف و تصویر معانی ذهنی بهره گرفته است.

۴- نوع نگارش عبارت زیر علمی است یا ادبی، علت آن را نیز بنویسید:

« یک بوته ی کوتاه مگیلان وسط یک بیابان دراز، یک قصیده ی بلند است»

جواب = نگارش ادبی است زیرا در عبارت تشبیه به کار رفته است و آرایه های کوتاه ، بلند و دراز تناسب دارند.

۵- زبان به کار رفته در عبارت زیر مربوط به کدام یک از انواع نگارش است؟

« ترس سایه ای گذرا بر خاطر م افکند. همچون گذر سایه ی گنجشک دیر کرده ای در نیمه ی روز چله ی تابستان »

جواب = زبان ادبی

۶- کدام زبان بر رفتار مخاطب اثر می گذارد و او را به واکنش و هم حسی وا می دارد؟

جواب = ادبی

۷- نوشته ی زیر از نظر شیوه ی بیان چگونه است؟ توضیح دهید.

« آفتاب غروب در میان ابرهای سرخ می درخشید. پایان روز طوفانی بود و باران در مجمر مغرب چون شراره های آتش به نظر می رسید.»

جواب = ادبی ، زیرا نویسنده با وصف غروب آفتاب به کمک تشبیه می خواهد پایانی غم انگیز را بیان کند.

۸- زبان به اعتبار شیوه ی بیان چند نوع است؟ نام ببرید. جواب = دو نوع (علمی و ادبی)

۹- زبان علمی و زبان ادبی را با هم مقایسه کنید:

جواب = زبان علمی برای انتقال مستقیم مفاهیم دقیق و صریح به کار می رود، اما

زبان ادبی به آفرینش آثار ادبی اختصاص دارد.

۱۰- آرایه های (سرو ، لعل و سنبل) در زبان علمی و ادبی بر چه چیزهایی دلالت دارند؟

جواب = علمی (به ترتیب): نام درختی ، جواهری قرمز رنگ و نام گلی

ادبی (به ترتیب): قامت راست و کشیده و متناسب ، لب و موی نابدار

۱۱- چند پهلو نوشتن درجه نوشته هایی عیب و نقص و درجه نوشته هایی حسن و زیبایی شمرده می شود؟

جواب = در نوشته های علمی : عیب و نقص - در نوشته های ادبی : حسن و زیبایی

۱۲- چرا در نوشته های ادبی از آرایه های ادبی استفاده می شود؟

جواب = برای توصیف و تصویر معانی ذهنی و بیان عواطف و احساسات درونی

۱۳- نقش و تأثیر زبان ادبی را بنویسید:

جواب = زبان ادبی تنها مراد و مقصود نویسنده رانمی رساند، بلکه می گوید بر رفتار مخاطب اثر بگذارد و مخاطب را به واکنش و هم حسی وادار د و با خود همراه و همدل

سازد.

درس دهم (دستور زبان فارسی)

۱- نمودار جملات زیر را رسم کنید و اجزای آن را نشان دهید:

- « پدر از توی اتاق ، همه ی این بساط را می دید. » - « او به افتخارات باستانی خود می نازد. »

– «قصه‌ی مثنوی دلپذیر است.» – «احمد از دوستش رنجیده بود.»

– «جعفر کتاب را خواند.» – «کودک دوید.»

۲– از میان فعل‌های زیر، فعل‌های ناگذر را مشخص کنید:

«گریست، می‌دوزد، می‌نشیند، ساخت» جواب گریست، می‌نشیند

۳– در جمله‌های زیر نوع فعل را از نظر گذر و ناگذر مشخص کنید:

الف– مریم کتاب را خواند. (فعل گذرا به مفعول) د– احمد به مدرسه رفت. (فعل ناگذر)

ب– کم‌کم شهری سپیدپوش به استقبالمان آمد. (فعل ناگذر)

ج– او به گذشته‌ی خود می‌نازد. (فعل گذرا به متمم) ه– شهر تهران بسیار وسیع است. (فعل گذرا به مسند)

و– در نویسندگی مهارت در پروراندن مطلب بسیار مهم است. (فعل گذرا به مسند)

ز– نوشته‌ی خوب آن است که نویسنده مقصود خود را خوب بیوراند.

(فعل گذرا به مسند) (فعل گذرا به مفعول)

ح– نویسنده‌ی خوب واقعیات را دقیق می‌بیند. (فعل گذرا به مفعول)

ط– ایرانیان در طول تاریخ زبان خود را حفظ کرده‌اند. (فعل گذرا به مفعول)

۴– با فعل «خوراند»، «ترساند» یک جمله بسازید و اجزای آن را مشخص کنید:

جواب= مادر غذا را به کودک خوراند.

نهاد جدا مفعول متمم فعل گذرا به مفعول و متمم

احمد بچه را از گربه ترساند.

نهاد جدا مفعول متمم فعل گذرا به مفعول و متمم

۵– فعل «بریده‌ام» گذراست یا ناگذر؟ جواب ناگذر

۶– با توجه به جمله، از مصدر داخل پرانتز، فعل مناسب بنویسید:

– کودک بادیادک را در هوا (چرخیدن) جواب چرخاند / چرخانید

– مادر کودکش را (خواهیدن) خواباند / خوابانید

– سخنان بزرگمهر را به اطلاع مردم ایران (رسیدن) رساند / رسانید

– خون جگر دیوسید را در چشم کاووس (چکیدن) چکاند / چکانید

– اکوان دیو قطعه‌ای از زمین را که رستم بر آن خوابیده بود برید و بر سر دست (چرخیدن) چرخاند / چرخانید

– رستم بار دیگر رخسار نامحل حادثه (دویدن) و به سرعت خود را به آن جا (رسیدن)

دواند / دوانید رساند / رسانید

۷– جمله‌ی زیر را با تگواژ گذرا ساز گذرا کنید:

«پرنده پرید.» جواب احمد پرنده را پراند.

۸– با فعل‌های «بخشید، پوشید و گسست» جمله بسازید و تفاوت آن‌ها را بیان کنید:

جواب= او اموالش را به فقرا بخشید. (فعل گذرا به مفعول و متمم) کودک لباسش را پوشید. (فعل گذرا به مفعول) بند های استبداد گسست.

ناگذر) ملت ایران بند های استبداد را گسست. (گذرا به مفعول)

۹– فعل «شگست» از نظر گذر چگونه است؟ با مثال بنویسید:

۱۰– به بن مضارع «رسیدن» (ان) بیفزایید و با آن جمله‌ای با صیغه‌ی سوم شخص مفرد ماضی ساده بسازید:

جواب= رساند / رسانید – او به سرعت خود را به آن جا رساند (رسانید)

۱۱– هر یک از فعل‌های زیر را، به سه صورت مضارع التزامی، ماضی التزامی و ماضی ساده بنویسید:

فعل	مضارع التزامی	ماضی التزامی	ماضی ساده
آورده است	بیاورد	آورده باشد	آورد
می‌دود	بدود	دویده باشد	دوید
پذیرفته بود	بپذیرد	پذیرفته باشد	پذیرفت
آمده بودند	بیایند	آمده باشند	آمدند
بیفکنند	بیفکنند	افکنده باشد	افکند
برده اند	ببرند	برده باشند	بردند
می‌سازند	بسازند	ساخته باشند	ساختند

۱۲– با افعال دو وجهی جمله بسازید:

الف– شگست: (درخت شگست) (طوفان درخت را شگست.)

ب– برید: (طناب برید.) (احمد طناب را برید.) ج– سوخت: (دستم سوخت.) (آتش دستم را سوخت.)

د- گداخت: (فلز گداخت.) (کارگر فلز را گداخت.)

درس یازدهم (نگارش فارسی)

۱- در عبارت زیر از قرآن کریم از چه شیوه ای برای بیان مقصود استفاده شده است؟

« مثل کسانی که اموالشان را در راه خدا می بخشند، هم چون دانه ای است که هفت خوشه می رویاند و هر خوشه ای یک صددانه و خداوند برای هر کس که بخواهد چند برابر می کند. »

جواب = مقایسه و تمثیل

۲- مقصود از مقایسه ی دونمایش نامه ی زیر چیست؟

« نمایش نامه حماسی صحنه ی حادثه را مجسم می کند و به تماشاگر تجربه می آموزد و نمایش نامه ی درام صحنه ی حادثه را حکایت می کند و به تماشاگر معرفت می بخشد. »

جواب = بیان شباهت ها و تفاوت های دو نمایش نامه

۳- بیان شباهت ها و تفاوت های دو امر با کدام یک از راه های پروراندن معانی میسر است؟

جواب = مقایسه

۴- جلال آل احمد خصوصیات متفاوت مردمان دو روستا را باهم آورده است، به این نوع نوشته چه می گویند؟

جواب = مقایسه

۵- هدف از مقایسه چیست؟ (غرض از مقایسه چیست؟)

جواب = غرض از مقایسه روشن کردن معنی و مفهوم ، بیان شباهت ها و تفاوت ها و درجات و ویژگی های دو امر است

۶- علت نادرستی عبارت زیر را بنویسید:

« پیامبر اسلام - صلی الله - فرمود: من معلم برانگیخته شدم. »

جواب = کلمه ی « علیه » از این جمله حذف و معنای جمله دعایی ناقص شده است.

۷- چند آیه از قرآن که در آن ها دو چیز باهم مقایسه شده اند، بنویسید:

جواب = هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون / هل یستوی الأعمی والبصیر افلا تتفکرون

لا یستوی الخبیب والطیب / وما یستوی الأعمی والبصیر ولا الظلمات و لا النور

لا یستوی اصحاب النار واصحاب الجنة / وما یستوی الأحياء و لا الأموات

۸- به نظر شما « آزادی » را با چه چیزهایی می توان مقایسه کرد؟

جواب = آزادی را با چیزهایی می توان مقایسه کرد که میان آن ها همسانی و سختی و پیوندی باشد. این پیوند می تواند همانندی یا ناسازی باشد؛ مانند: آزادی و

بردگی / آزادی و آزادگی / پرنده و آزادی / آزادی و اسارت

درس دوازدهم (دستور زبان فارسی)

۱- در عبارت زیر کدام واژه « اسم خاص است؟ چرا؟

« از گرز و کمند و نیزه خیری نیست. تن قدرتمند رخس بود که آن ها را می کشید. »

جواب = « رخس » چون جمع بسته نمی شود یا « ی » نکره نمی گیرد.

۲- ثابت کنید که واژه ی « هوا » در جمله ی زیر اسم معرفه (شناس) است:

« بوی شیدر دوچین هوا را عطر آگین ساخته است. » جواب = چون با حرف « را » آمده است.

۳- در عبارت : « مریم به گل های زیبای باغچه آب داد. »

الف- یک اسم مشتق بیابید: باغچه

ب- چرا واژه ی « مریم » اسم خاص است؟

زیرا نکره نمی شود یا جمع بسته نمی شود یا بر همه ی افراد طبقه ی خود دلالت نمی کند.

ج- در گروه اسمی « گل های زیبای باغچه » هسته کدام است؟ گل

۴- جمله ای بنویسید که در آن واژه ی « سبزی » اسم جنس باشد: جواب = « سبزی » برای انسان مفید است.

۵- کدام یک از اسم های زیر ساده ، مرکب یا مشتق اند؟

الف- سیما ساده ب- خنده مشتق

۶- کدام یک از اسم ها ساده ، کدام مرکب و کدام یک مشتق اند؟

الف- چهل ستون مرکب ب- دانشگاه مشتق ج- مداد ساده

د- سفیدرود مرکب ه- پوشه مشتق و- پلکان ساده ز- پاسبان مشتق

۷- خاص یا عام بودن اسم های زیر را مشخص کنید:

الف- قاسم خاص ب- همسایه عام ج- ایران خاص د- انگیزه عام

۸- در عبارت « ایران، سرزمین این سینها و خواجه نصیر هاست. »

الف- یک اسم عام بیابید: سرزمین

ب- چرا « ابن سینها » جمع بسته شده است؟

گاهی بعضی اسم‌ها ی خاص بر جسته جمع بسته می شوند و در این صورت، نظایر آن‌ها مورد نظراست و ابن سینا چنین است.

۹- جمله ای بنویسید که در آن رعایت نقش نمای اضافه (کسره ی اضافه) الزامی است:

جواب= معلم بچه‌ها آمد. توپبازی - قیدبند - لیتشنه - پدراحمدرا دید - اسپسواری

۱۰- هسته ی این گروه‌های اسمی رامشخص کنید:

همین دو کتاب جغرافی - خانه ی پدری - عامل مهم ترقی نوجوانان - سازمان ملی توسعه و پیشرفت اقتصادی - هر درخت میوه دار - همه کسی -

آهنگ‌های آسمانی - یک گله گوسفند - هر پنج دانش آموز

۱۱- با یکی از راه‌های چهارگانه ثابت کنید کدام یک از واژه‌های زیراسم هستند:

نوع قید اصلی معرفه ساختمان گرفتند از پیش تر

پیش پنجم تعجب آور شعر شعرا

جواب= الف- می شود آن راجع بست : نوع ها ، انواع قیده ها - اصلی ها - معرفه ها (معارف) - ساختمان ها - شعرها (اشعار)

ب- «ی» نکره می گیرد: نوعی پارچه

ج- «آن» و «این» میگیرد: این نوع پارچه

د- در جمله نقش می پذیرد : این نوع را نمی پسندید. نوع پارچه را عوض کنید.

مفعول مفعول

= واژه ی «گرفتند» فعل است. - واژه ی «از» حرف اضافه است. - واژه «پیش» قیدیا صفت است.

۱۲- اسم‌های زیر را با علامت یا علامت‌های مناسب جمع ببندید:

ستاره (ستاره‌ها - ستارگان) چشم (چشم‌ها - چشمان) گربه (گربه‌ها) کتاب (کتاب‌ها - کتب) خانم (خانم‌ها) عضو (عضوها) -

اعضا) بچه (بچه‌ها) عقاب (عقاب‌ها) پلنگ (پلنگ‌ها) بنده (بنده‌ها - بندگان) زانو (زانوها - زانوان) ابرو (ابروها) -

ابروان) فرمایش (فرمایش)

آشنا (آشناها - آشنایان) دانشجو (دانشجوها - دانشجویان) ریاضی (ریاضی‌ها - ریاضیات)

میوه (میوه‌ها - میوه‌جات) نکته (نکته‌ها) بانو (بانوها - بانوان) نور (نورها - انوار) کافر (کافرها - کفار)

۱۳- جمع مکسر واژه‌های زیر را بنویسید:

زمان (ازمنه) قله (قلل) رأی (آرا) شاهد (شواهد) عمل (اعمال)

دعا (ادعیه) کاسب (کسبه) نتیجه (نتایج) ماده (مواد) کافر (کفار)

۱۴- ساخت اسم‌های زیر را مشخص کنید:

کاروان (ساده) قافله سالار (مرکب) شتر (ساده) آویزه (مشتق) آبدوغ خیار (مرکب)

شترگاو پلنگ (مرکب) زرافه (ساده) زاغچه (مشتق) کلاغ (ساده) چنار (ساده) پلکان (ساده)

لبه (مشتق) هوش (ساده) جوشی (مشتق) جو (ساده) پاسبان (مشتق) گریه (مشتق) زرده (ساده)

۱۵- خاص یا عام بودن اسم‌های زیر را ثابت کنید:

اسم عام یا خاص علت

اسم	عام یا خاص	علت
آتش	عام	آتش‌ها - آتشی بزرگ
هوا	عام	هوایی
پول	عام	پول‌ها - پولی هنگفت
برنج	عام	برنج‌ها - برنجی خوش پخت
قاسم	خاص	جمع بسته نمی شود - و «ی» نکره نمی گیرد
قاسم آباد	خاص	جمع بسته نمی شود - و «ی» نکره نمی گیرد
هلاک	عام	اسم معنی است و قائم به ذات نیست.
سلامت	عام	اسم معنی است و قائم به ذات نیست.
بره	عام	بره - بره ای زیبا
سنگ	عام	سنگ‌ها - سنگی بزرگ
چاره	عام	چاره‌ها - چاره ای
شمع	عام	شمع‌ها - شمعی روشن
زهره	خاص	جمع بسته نمی شود - و «ی» نکره نمی گیرد.
سوسن	عام	(اسم گل) سوسن‌ها - سوسنی را در گلدان کاشتم.
سوسن	خاص	(اسم انسان) جمع بسته نمی شود و «ی» نکره نمی گیرد.
شهاب	عام	(سنگ آسمانی) شهاب‌ها - شهابی بزرگ

شهاب	خاص	(اسم انسان) جمع بسته نمی شود- و «ی» نکره نمی گیرد.
بهرام	خاص	(اسم سیاره- اسم انسان) جمع بسته نمی شود- و «ی» نکره نمی گیرد.
مربخ	خاص	جمع بسته نمی شود- «ی» نکره نمی گیرد
انگیزه	عام	انگیزه ها - انگیزه ای
افتخار	عام	افتخارات - افتخاری بی نظیر

درس سیزدهم (املا)

۱- چاپ کتاب زبان فارسی چه خطی است؟ یکی از مزایای خط مزبور را بنویسید:

جواب= نسخ- حرف ها به شکل واضح و برجسته کنار یک دیگر قرار می گیرند.

۲- کدام خط برای دست نوشته های ما خط معیار به شمار می رود؟ خط تحریری

۳- چرا خط تحریری برای دست نوشته های ما خط معیار به شمار می رود؟

جواب= به سبب ظرافت، زیبایی و سرعتی که در نوشتن آن است.

۴- در هر شماره املاي برخی از گروه کلمات نادرست آمده است، درست آن ها را بنویسید:

الف- مهرمانه و سری - فلق و شفق - قدر و خیانت - هور و ماه - تشکر و سپاس گزاری

ب- تعسی و بیروی - فریاد و نهیب - آسایش و فراغ بال - تحصین و اعجاب

ج- احرار و آزادگان - زینت بخش ازهار و گل ها - حلقه های ازکار - عزم و بزرگی

د- النفا و تفهیم - نهنج گل - تفحسات عمیق - مزایا و محاسن - زندگی پر تلاطم

ه- خضوع و خشوع - ستور مرتب و منظم - تملغ و جرب زبانی - افراط و تفریط

و- عشقه و پیچک - عناوین و الغاب - ابراز مصرت - حاشیه گذاری

ز- ایجاد و نشئت - آزمند و حریص - وکیل و مغنن - رایت و الم - عزیزه چی دربار

ح- هوزه های زبان شناسی - ناسی و بیروی - وزیر انتباعات - ادبیات قنایی - سلطه ی بیگانگان

ط- روغن مایه - شاعر مآثر - یال و غارب - اصطلاحات عرفانی - شجاع و سلهشور - راجب درس

ی- تعین قیمت - وهله ی اول - نامه ی مزبور - تحقیق و برسی - امیر و معمر

ک- درنگ و نائی - غم قربت - بحر در گوزه - حج گذاران اهل قلم - مؤونت و یاری

درس چهاردهم (نگارش فارسی)

۱- متن زیر چه نوع نوشته ای است؟

« آفتاب لب بام بود و هوا گرم گرم . از دیواری که روبه مغرب بود، هرم آفتاب توی حیاط می زد. بوی گرم خاک نم کشیده، هوا را پر کرده بود.»

جواب= توصیفی

۲- توصیف زیر برای بیان چه مقصودی است؟

« دهی مثل همه ی دهات، یک لانه ی زنبور گلی و به قد آدم ها، کنار آب باریکه ای یا چشمه ای یا استخری یا قناتی یعنی که آبادی.»

جواب= توصیفی موجز و طرح گونه از یک ده سنتی را نشان می دهد.

۳- توصیف، یکی از راه های پرورش مطلب است که در انواع نوشته های ..... و ..... کاربرد دارد.

جواب= ادبی - علمی

۴- در توصیف کدام دسته از جزئیات یک پدیده باید مورد توجه قرار گیرد؟

جواب= به آن دسته از جزئیات که به روشن تر شدن مقصود کمک می کنند.

۵- مواد توصیف را فقط نام ببرید:

جواب= حواس پنجگانه، تجربه های حسی و عاطفی، و گنجینه ی واژگان درخور و متناسب

۶- لازمه ی یک توصیف خوب برای نویسنده بهر مندی از ..... و ..... است تا بتواند در هر موقع، تعبیری مناسب بیاورد.

جواب= هنر مشاهده ی دقیق - الفاظ کافی و درخور ذهنی

۷- کدام یک از انواع نوشته ها بیش تر از هنر مشاهده بهره مند است؟ نوشته های توصیفی

۸- جمع مکسر کلمات زیر را بنویسید:

نسخه: نسخ دلیل: ادله فیلسوف: فلاسفه مکتوب: مکاتیب اجنبی: اجانب حر: احرار

قلعه: قلاع قریه: قرا تاجر: تجار رعیت: رعایا مکتب: مکاتب شیء: اشیا

۹- (مفرد جمع های مکسر زیر را بنویسید:)

۱۰- صحیح کلمات زیر را بنویسید:

درخواست استیفا - خورده فروشی - تمربادبود - روغن مایع

استعفا - خرده - تمبر - مایع